

фізичної підготовки, необхідно застосовувати різні засоби, форми і методи проведення занять, що підвищує їх емоційну забарвленість, з дотриманням принципів доступності на основі розробленої навчальної програми, використовуючи ефект змагання.

Література. 1. Федорішин Б. О. Психолого-педагогічні основи професійної орієнтації : дис... д-ра пед.наук : 13.00.04. / Б. О. Федорішин. ін-т пед. і псих. проф. освіти АПН України – К., 1996. – 383 с. 2. Волков Л.В. Методика виховання фізичних здібностей учнів / Л.В. Волков. - К.: Рад. школа, 1989. - 102 с. 3. Величко О. І. Контрольно-перевірочні комплекси у системі перевірки і оцінки рівня ФП військовослужбовців ЗС України / О. І. Величко // Слобожанський науково-спортивний вісник : зб. наук. пр. – Х., 1998. – № 1. – С. 12 – 13. 4. Анохін Є. Формування мотивації курсантів військових навчальних закладів до занять фізичною підготовкою як невід’ємна передумова підвищення її ефективності / Є. Д. Анохін // Фізична підготовка військовослужбовців : Матеріали відкритої наук.-метод. конф. – К. : НУФСУ, 2003. – С. 100 – 103.

*Пономарьов О.С., Зінченко Л.В.
м. Харків, Україна*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Сучасне суспільне життя важко навіть уявити без фізичної культури та спорту, які стали важливими, поширеними та невід’ємними його складовими частинами. Тому вже сама ця обставина дає вагомі підстави стверджувати про істотну відповідальність тих, хто працює у цій сфері чи навіть має певне відношення до неї. Слід підкреслити, що сьогодні фізична культура і спорт як невід’ємна сфера суспільного життя охоплюють значну кількість людей, які виконують в ній різні функції. Загальну сукупність цих людей за характером і змістом участі у функціонуванні цієї сфери доцільно розподілити принаймні на шість основних категорій.

До першої, доволі чисельної категорії слід віднести спортсменів, для яких системні заняття певним спортом виступають для них

основним видом їхньої професійної діяльності. Тому грошові винагородження за виступи і перемоги є основним джерелом їхнього життєзабезпечення. Відповідальність професійних спортсменів має бути спрямована перш за все на те, щоб забезпечити якомога довше можливість цих занять і досягати якомога вищих результатів. Почуття відповідальності має поширюватися і на виконання норм здорового способу життя й вимог спортивного режиму. Крім того, спортсмени повинні нести відповідальність за чесне й неухильне дотримання правил ведення спортивної боротьби також і за той приклад моральної поведінки, який беруть з них та їхньої поведінки числення прихильники і вболівальники.

Другу категорію утворює велика група людей, для яких заняття фізичною культурою чи спортом є не професійною діяльністю, а одним із способів організації дозвілля чи цілеспрямованої системи заходів з підтримання та зміцнення свого здоров'я. Їхня відповідальність спрямована в першу чергу саме на ці завдання й полягає у виборі доцільних навантажень та у контролюванні свого фізичного стану. Крім того, певним різновидом їхньої відповідальності має бути розуміння, що ці заняття не повинні заважати, тим більш наносити шкоди, іншим людям і навколишньому природному середовищу.

Третьою категорією людей, причетних до фізичної культури і спорту слід вважати професійних фахівців – тренерів, інструкторів та арбітрів. Професійна діяльність тренерів, полягає у здійсненні належної цілеспрямованої фізичної, технічної і морально-психологічної підготовки спортсменів, у забезпеченні їхньої високої фізичної форми та морально-вольового стану, в першу чергу під час змагань. Інструктори з фізичної культури здебільшого працюють зі спортсменами-аматорами. Наприклад, вони водять за спеціально затвердженими маршрутами туристів та альпіністів, попередньо проводячи необхідний інструктаж з правил безпечної поведінки. Вони несуть повну юридичну і моральну відповідальність за життя і здоров'я цих людей.

Спортивні судді, або арбітри чи рефері – це люди, обов'язком яких є контроль ходу спортивних змагань. Саме суддя дає відповідний сигнал до початку і закінчення змагання, він контролює час гри та фіксує результати спортсменів. Крім того, суддя також стежить за тим, щоб під час проведення спортивних змагань спортсмени-учасники й інші люди дотримувалися встановлених правил гри (змагань) і при

необхідності призначає покарання за порушення правил. Адже від них значною мірою залежать об'єктивність результатів змагань, справедлива оцінка досягнень учасників, а також прагнення забезпечити уникнення пошкоджень і травм спортсменів та відповідність їхньої поведінки нормам моралі. Нарешті, у складі цієї групи людей, слід виокремити тих, хто здійснює наукові дослідження у цій важливій галузі суспільного життя, й тих, хто прагне впроваджувати в освітню і життєву практику результати їхніх досліджень.

До четвертої категорії відносяться фахівці з такої надзвичайно важливої й досить специфічної сфери, якою є спортивна медицина. Вона являє собою окрему і досить специфічну галузь медичної науки і практики, яка призначена для медико-біологічного забезпечення здоров'я і фізичного стану спортсменів та їх підготовки до виступів і змагань. Таким чином, спортивну медицину треба розглядати як невід'ємну складову частину їхньої спортивної підготовки у цілому, оскільки її завданням виступає вирішення значного кола важливих, відповідальних і специфічних завдань. Вона включає лікарів різного профілю, переважно травматологів, масажистів та інших фахівців. Вони здійснюють не тільки швидку допомогу спортсменам у разі травмування, але й лікують їх та проводять комплекс реабілітаційних заходів.

П'ята категорія охоплює обслуговуючий персонал – від тих, хто проектує спортивні споруди та інвентар, розробляє і виготовляє спортивний одяг і взуття тощо до тих, хто обслуговує стадіони та їхні газони, спортивні приміщення та все більш складне обладнання. Уявляється цілком зрозумілою та надзвичайно важливістю і відповідальністю професійної діяльності цих фахівців та їхнього ставлення до неї, оскільки від них істотною мірою залежать не лише результати виступів спортсменів, але й їхнє здоров'я, фізичний та емоційний стан.

Нарешті, *до шостої*, можливо, найбільш численної категорії відносяться активні й пасивні вболівальники, телевізійні глядачі спортивних змагань тощо. До цієї ж категорії вважаємо за необхідне віднести також фахівців, професійна діяльність яких забезпечує здійснення телевізійної трансляції спортивних змагань, професійних коментаторів цих змагань, а також організаторів змагань і всього фізкультурного і спортивного життя, тих, то формує і реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту.

Повертаючись до тези про надзвичайно широке коло людей різного віку, соціального стану і різних професій, які тією чи іншою мірою, в тій чи іншій якості причетні до сфери фізичної культури і спорту, слід зазначити, що на кожного з них їхня діяльність у цій сфері здійснює істотний вплив саме в плані розвитку їхньої відповідальності.

Література. 1. *Зінченко Л. В.*, Пономарьов О.С. Відповідальність у сфері фізичної культури і спорту: Навч.-метод. посіб. Харків, Водний спектр Джі-Ем-Пі, 2018. 70 с. 2. *Муздыбаев К.* Психология ответственности. Москва, Либроком, 2010. 248 с. 3. *Йонас Г.* Принцип відповідальності: У пошуках етики для технологічної цивілізації. Лібра Київ, 2001. 400 с.

Плужнікова Ю.Ю.
м. Харків, Україна

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ОЗДОРОВЧОЇ АЕРОБІКИ

Актуальність. Актуальність розвитку лідерського потенціалу та формування лідерських якостей у сучасної молоді визначається чинними нормативними документи Міністерства освіти і науки України, а також потребами суспільства у наявності особистостей, здатних приймати самостійні виважені рішення і нести за них відповідальність, повноцінно жити й активно діяти у динамічних життєвих умовах, постійно самовдосконалюватися, адекватно і гнучко реагувати на соціальні зміни та ефективно взаємодіяти з людьми. Турбота про фізичне здоров'я, інтелектуальний і духовний розвиток, робить процес фізичного виховання студентів важливим інструментом розвитку лідерського потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Гіпотеза, щодо розвитку лідерського потенціалу студентів на заняттях з фізичного виховання, обумовлена можливістю позитивного впливу на мотивацію успіху та подолання боязні невдачі засобами оздоровчої аеробіки.

У дослідженні беруть участь 83 студентки секції аеробіки НТУ «ХП» 1-3 року навчання у віці від 17 до 20 років. Щоразу студентки поділяються на декілька груп (по 5-6 дівчат) та одного «викладача».